

FRI-2G.307-1-PP-07

THE IMPORTANCE OF WELCOME PROCESS WITHIN THE CONTEXT OF SCHOOL INTEGRATION OF REGUGEE CHILDREN⁷

Petya Gudeva

Project Manager,
National Association of professionals
working with people with disabilities, Plovdiv
Phone: 0888 873 603
E-mail: info@narhu.org

Diana Apostolova, PhD student

Department of Sociology and human sciences,
“Paisii Hilendarski” Univesity of Plovdiv
Phone: 0886 802 472
E-mail: d.apst@abv.bg

***Abstract:** In the preface to the Refugee Children: Guidelines on Protection and Care, the UN refugee agency makes the following remark: "Generally, more than half of refugees are children. Refugee children are the first and foremost children, and as such, they need special attention. "*

We will allow ourselves to supplement this reminder by highlighting the important role of refugee children in the development and stability of societies and asylum nations as well as the development and stability of their country of origin whose recovery is possible only through successful reintegration of these children. Education is a key pillor in the successful realization of these children and in their preparation for equal society members. While the stable educational environment - a guarantor for the success of the educational process.

Through this paper, we would like to draw your attention on the welcome process as nvestment in the effective inclusion of therefugee children in the school. We believe that one of the possible solutions is to encourage teachers to share their experiences and to jointly identify steps for the swift integration of refugee children.

Keywords: Refugee, School, Integration, Welcome, Process, Teachers, Inclusion, Gidelines.

ВЪВЕДЕНИЕ

Съгласно член 1 от Конвенцията на ООН от 1951 г., изменен с Протокола от 1967 г., бежанец е лице, което „поради основателен страх от преследване поради раса, религия, националност, членство в определена социална група или политическо мнение, се намира извън страната, на която е гражданин, и не е в състояние или поради страх не желае да се възползва от закрилата на тази страна.“

Това определение предполага, че, за да бъдат считан някой за бежанец, налице трябва да бъдат няколко условия: 1.) **присъствие извън страната на произход**; 2) **основателният страх от преследване** (страхът от потенциално увреждане е недостатъчна причина при липсата на дискриминационно преследване); 3) **невъзможност да се ползва от защитата на собствената си държава**. От определението за бежанци се изключват вътрешно разселените лица, икономическите мигранти, жертвите на природни бедствия, както и лицата, бягащи от насилствен конфликт без да са обект на дискриминация, представляваща преследване.⁸

За бежанците в Европа се говори предимно в контекста на Европейската бежанската криза, започнала през 2015 г. По данни на Евростат, подалите молба за убежище бежанци на

⁷ Presented a report of October 27, 2017 with the original title in Bulgarian: ВАЖНОСТТА НА ПРОЦЕСА НА ПРИОБЩАВАНЕ В КОНТЕКСТА НА УЧИЛИЩНАТА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦАТА БЕЖАНЦИ

⁸ <https://epthinktank.eu/2015/10/27/refugee-status-under-international-law>

територията на ЕС само за последните две години (2015 – 2016) надхвърлят 1 милион и по-конкретно 1,3 милиона.⁹ Международното законодателство гарантира основни права и свободи на лицата, кандидатствали за убежище, като част от тях остават независещи от решението за предоставяне на статут за пребиваване от приемащата страна. Такова право е например това на безопасно убежище.

Международната закрила обаче включва повече от физическа безопасност - бежанците трябва да получават най-малко същите права и основна помощ, както всеки законно пребиваващ чужденец, включително свобода на мисълта, на придвижване и свобода от изтезания и унижително отношение. Икономическите и социалните права също са еднакво приложими. Бежанците трябва да имат достъп до медицинска помощ, образование и право на труд.

Последните изброени права са такива, съпътстващи и в значителна степен предопределящи интеграционния процес на бежанците към приемащото общество, което ги превръща в особено проблематични, а същевременно и в ключови. Именно в качеството си на такива те привлякоха изследователското ни внимание, насочвайки ни към проблемите и пречките пред образователната интеграция на децата-бежанци в Европа и по-конкретно в страните: България, Турция, Белгия, Гърция и Сърбия.

В рамките на настоящия доклад ще бъдат изведени основните предизвикателства в училищната интеграция на децата-бежанци, посочени в рамките на проучване, направено по проект „*Training for teachers how to cope with refugee children in their class*“ (Обучение на учители за работа с деца-бежанци)¹⁰ с училищни преподаватели, работещи с деца-бежанци в училище или преподаващи им в извънучилищни образователни и обучителни центрове. Като основната цел на доклада е да акцентира върху стартирането на приобщаващия процес на децата-бежанци към училищната среда или т.нар. „**welcome process**”.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Представяне на проблемите

В предговора към наръчника „Refugee Children: Guidelines on Protection and Care“ Агенцията на ООН за бежанците прави следното напомняне: „Обикновено, повече от половината от бежанците са деца. Децата-бежанци са на първо място и преди всичко деца и като такива се нуждаят от специално внимание.“¹¹

Ние ще си позволим да допълним това напомняне като подчертаем важната роля на децата-бежанци за развитието и стабилността както на обществата и държавите, предоставили им убежище, така и за развитието и стабилността на техните държави по произход, чието възстановяване е възможно единствено чрез успешната реинтеграция на тези деца. Образованието се явява ключов елемент в успешната реализация на тези деца и в подготовката им за пълноправни членове на обществото. А стабилната образователна среда – гарант за успешното протичане на образователния процес.

Вземайки предвид цитата от по-рано, в който се посочва, че обикновено половината от бежанците са деца, можем да предположим силата на натиска, който европейските образователни институции изпитват предвид миграционната криза, пред която Европа е изправена вече две години.

Съчетаването на разнообразни фактори като нарастващия брой деца-бежанци на територията на Европа, съблюдаването на принципа за ускорено включване на децата-бежанци в националните образователни системи, както и липсата на достатъчно ресурси, които да подсилят работата на учителите и училищните ръководства с тези деца, застрашава изключително образователната интеграция на децата-бежанци, довеждайки до

⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

¹⁰ REFUGEEClassAssistance4Teachers, 2016-1-TR01-KA201-034527, финансиран по програма Еразъм + на Европейската комисия

¹¹ пр.мой, оригинален текст: *Usually more than half of any refugee population are children. Refugee children are children first and foremost, and as children, they need special attention.*

тяхното преждевременно отпадане от образователната система, с всички следващи от това рискове и негативи.

Оказва се, че независимо от културните и национални особености, образователните системи в страните България, Турция, Белгия, Гърция и Сърбия са изправени пред идентични проблеми и предизвикателства, свързани с интеграцията в училищна среда на децата-бежанци. Сред основните такива проблеми и предизвикателства бяха посочени:

- невладеенето на националния език/ нежелание за изучаване на националния език
- липсата на училищни навици у децата-бежанци
- липсата предишно формално образование
- културни особености и разграничаване
- липсата на ресурси за работа с деца-бежанци (вкл. и човешки такъв)
- липсата на подходяща учебна програма
- проблеми със семействата на децата
- наличие на психологически травми и прояви на посттравматично стресово разстройство

Данните от проведеното проучване показаха, че и в петте страни броят на децата-бежанци, посещаващи училище е крайно незадоволителен, въпреки задължението на приемащите страни да включат тези деца в образователните си системи в кратък срок след пристигането им в страната. За България този срок за записване на децата-бежанци в училище е до 3 месеца след подаване на молбата за определяне на статута.¹²

Повече от половината от децата-бежанци не са записани да посещават училище или отпадат от образователната система в първите 5 месеца. В Турция например– страната с най-голям брой деца-бежанци (над 1.2 милиона), има статистика, че от половин милион сирийски деца-бежанци в училищата към месец февруари 2017 г. има официално записани едва около 80 000. Останалите деца остават извън училищата или временните образователни центрове поради отказ на родителите им да изучават местния език (заради страх от асимилация) или невъзможност да научат езика и да се приспособят към училищната среда и култура. Ситуацията е сходна във всички останали страни, участвали в проучването, което постави на преден план важността на приобщаващия процес на децата-бежанци към училищната среда (welcome process) и необходимостта от навременното му и адекватно започване още от първия ден, дори преди овладяването на местния език.

Стартиране на приобщаващия процес (welcome process)

За целите на проучването под приобщаващ процес авторите разбират система от логически свързани и професионално обосновани стъпки и процедури, които осигуряват на ученика-бежанец условия за равностойно участие във всички учебни занимания и извънкласни дейности и акцентират върху осигуряването на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите, уменията и талантите му в училище. Това включва взаимодействие с другите ученици, общуване с преподавателите и другите членове на училищния персонал, както и при необходимост навременна подкрепа от други специалисти като педагогически съветници, психолози, лекари, специалисти по теология, езикови преводачи и т.н.

В страните на проучването бяха регистрирани различни практики за приобщаване на децата-бежанци към учебната среда, които бяха припознати от нас като полезни.

Общуване:

Учителите и училищния персонал използват в ежедневното си общуване с децата-бежанци следните техники:

- Окуражаване и припознаване на усилията, които учениците полагат, за да общуват;
- Говорене бавно и ясно, с нормална сила на гласа;
- Използване на кратки и лесни за изговаряне думи и фрази;

¹² Обн., ДВ, бр. 54 от 31.05.2002 г (Обн., ДВ, бр. 54 от 31.05.2002 г., изм. и доп. бр. 101 от 22.12.2015 г.)

- Избягване на употребата на метафори, жаргон, диалектни изрази;
- Повтаряне и / или перефразиране;
- Използване на примери за илюстриране на казаното;
- Използване на нагледни материали за визуализиране на информация (диаграми, снимки и т.н.);
- Предоставяне в писмен вид на важна или ключова информация.
- Предоставяне на допълнително време за отговор на ученика-бежанец;
- Търсене на образна връзка и проверка на разбирането
- Инициране на допълнителни кратки сесии за насърчване на общуването между учителя и ученика.

Взаимодействие:

- Създаване на групи с различен брой участници: двойки, тройки, малки групи, кръгове на знанието;
- Използване на кооперативни стратегии за учене: брейнсторминг, ролеви игри и др.;
- Използване на стратегии за задаване на въпроси;
- Създаване на условия за упражняване на стратегии за разрешаване на конфликтни ситуации;
- Фокусиране върху приликите между децата и техните културите (децата, които разбират общите си черти с другите развиват чувство за принадлежност и комфорт в класната стая);
- Разясняване на училищните правила и тяхната валидност, включително чрез поставяне на табло с визуална информация за тях.
- Изчакване на ред;
- Съблюдаване на реда при изчакване (без блъскане, пререждане и т.н.);
- Изчакване на реда си за говорене (да не прекъсват другите);
- Седене спокойно на мястото си;
- Оставане за дълго в спокойно състояние в затворени помещения (в училище, в класната стая, в столовата и т.н.);
- Чисто и акуратно използване тетрадките и средствата за писане;

Училищна среда

- Създаване на забавна и увлекателна училищна среда- улеснява приобщаването и интеграцията на новопостъпилите деца.
- За по-малките деца зона за игра в клас е изключително полезна;
- Използване на разнообразни дидактични материали, спонтанно инициирани игри, организиране на събития – изложба на произведения и изобретения на децата, малки музикални празници, състезания и т.н.;
- Груповото хранене е добър начин за предаване на знания и навици характерни за социалната среда и култура;
- Използване на различни технологии.

Въвеждане:

- Представяне и запознаване на новите ученици с учебниците, учителите, с директора и останалите членове на персонала;
- Осигуряване на карта и опознавателна обиколка на училището и училищния двор, включително входове, салони за физкултура и разясняване на дневната рутина в училище;
- Представяне на училищната сграда, учителския и подкрепящия персонал на цялото семейство на децата;
- Предоставяне на актуална информация за училищните събития;
- Използване на медиатор за улесняване на комуникацията по време на първоначалния контакт.

Местен език:

- Използване на медиатор за създаване на условия за точна и адекватна комуникация, особено при началното запознаване с ученика, но и по време на цялата продължителност на интеграцията на ученика и неговите/нейните родители;

- Използване на алтернативни методи за общуване с детето – карти, мобилни приложения (емотикони/ изображения, които показват различни емоции) и др.;
- Използване на общовалидни символи и знаци.

Въвличане на родителите:

- Инициране на честите срещи с родителите през първите седмици в училище;
- Запознаване на родителите на местните деца с децата-бежанци и техните семейства;
- Въвличане на всички родители в съвместни кампании, акции, събития;
- Семейните излети, осъществявани с родителите и децата е добър начин да се разшири и подпомогне интеграцията на цялото семейство на децата – бежанци.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Инвестирането в ефективно приобщаване на децата бежанци в училище е ключово за създаването на приемаща и благоприятна среда за всички деца, независимо от техния статут. Своевременното организиране и провеждане на инициативи, насърчаващи приобщаването на децата-бежанци към учебната среда и образователния процес е от изключително значение за интегрирането им не само в образователната система, но и в обществото като цяло. Обратно, negliжирането на първоначалните стъпки за посрещане на децата-бежанци в клас, на пръв поглед маловажни, в последствие може да рефлектира върху целия процес и да доведе до ескалация на напрежение и конфликти.

Едно от възможните решения е насърчаването на преподавателите да споделят опита си и заедно да набелязват стъпки за плавното приобщаване на децата-бежанци. Както става ясно от написаното по-горе, имлметнирането на приобщаващия процес на децата-бежанци в училище дава такава възможност като същевременно не изисква влагане на допълнителни ресурси – финансови или експертни, което в национален, а и не само, контекст се оказва изключително ценно.

REFERENCES

- SAR. (2016, December 27). LAW ON ASYLUM AND REFUGEES.
- SAR, B. S. (2017, February). Statistics and reports. Sofia.
- UNHCR. (2016, October). *Europe's Refugee Emergency Response Update*. Retrieved from the UNHCR website: <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/52715>
- UNHCR. (2016, December). *Regional and Migrant Response Plan for Europe*. Retrieved from the UNHCR website: <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/52696>
- UNHCR. (2017, February 22). *Operational Portal Refugee Situations. Mediterranean situation*. Retrieved from the UNHCR website: <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>
- UNCR (1994) *Refugee Children: Guidelines on Protection and Care Preface – UNHCR*. Retrieved from the UNHCR website: <http://www.unhcr.org/protection/children/3b84c6c67/refugee-children-guidelines-protection-care.html>

Websites:

<http://www.softqnr.com/rca4t/>